

Задоянчук О. О.
аспірантка кафедри релігієзнавства
філософського факультету, Київський
національний університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), zadojanchuk@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНО–ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Висвітлюється поступовий перехід України до інформаційного суспільства та відмічається активне реагування на цей процес Української Православної Церкви. Автор аналізує напрямки роботи Синодального інформаційно–просвітницького відділу Української Православної Церкви в умовах адаптації до сучасного інформаційного суспільства. Розглядаються ключові напрямки діяльності відділу, значна увага приділена аналізу інформаційної діяльності Української Православної Церкви в інтернет–просторі (характеризуються найбільш авторитетні ресурси в мережі інтернет). У результаті проведеного дослідження автор робить висновок, що в контексті провадження державної політики України, спрямованої на розвиток інформаційного суспільства, Українська Православна Церква демонструє значну зацікавленість у підвищенні ролі інформації та удосконаленні способів її отримання.

Ключові слова: інформаційне суспільство, просвітницька діяльність, православ'я.

Серед тенденцій сучасного розвитку країн світу та України зокрема, наявний поступовий перехід від індустріального до постіндустріального суспільства. У такому суспільстві відмічається підвищення ролі інформації та знання, зростання числа людей, що зайняті інформаційними комунікаціями і виробництвом інформаційних продуктів і послуг, та створення глобального інформаційного простору, що забезпечить ефективну інформаційну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволятиме їхні потреби в інформаційних продуктах і послугах. Зміни і зрушення, що констатують перехід сучасного суспільства в якісно нову стадію – інформаційного суспільства включають, серед іншого, процеси комп'ютеризації й інформатизації найважливіших сфер суспільного життя [1, с. 10].

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що релігійна сфера, як важлива складова життя суспільства, не залишається осторонь цих процесів, а навпаки – демонструє значну активність. Зокрема, Українська Православна Церква (УПЦ) розширює сфери діяльності та впливу на населення шляхом злагодженої інформаційно–просвітницької роботи та активного використання можливостей в сфері інформаційних технологій.

Оскільки дана проблематика має пряме відношення до сучасності, то ми не можемо констатувати наявності фундаментальних праць. Хоча до осмислення діяльності УПЦ в контексті створення соціальної позиції церкви та реакції на виклики сьогодення зверталися у своїх працях В. Єленський, А. Колодний, Г. Серета, І. Фенно, Л. Филипович, Є. Харьковченко, В. Хромець, З. Швед. Так у дослідженні релігієзнавця Віктора Єленського “Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття” [2] висвітлено бурхливе відродження релігії в сучасному світі, її потужне вторгнення у сферу великої політики та міжнародних відносин, її роль у глобальних трансформаціях та процесах регіональних змін. В даному дослідженні ми розглядаємо діяльність УПЦ в контексті змін в українській державі.

Метою дослідження є фіксація шляхів донесення “православної істини” до населення в контексті змін

сучасної інформаційної інфраструктури України, аналіз активної роботи УПЦ в сфері інформаційних технологій задля воцерковлення сучасної людини.

Об'єктом дослідження виступає діяльність УПЦ в українському інформаційному просторі, а предметом – напрямки та результати роботи Синодального інформаційно–просвітницького відділу УПЦ.

Термін “інформаційне суспільство” і проекти його створення вперше з'явилися в останній третині ХХ століття в США та країнах Західної Європи. Як правило, це поняття асоціюється з розвитком інформаційних технологій та засобів телекомунікації, що дозволяють на базі громадянського суспільства здійснити новий еволюційний стрибок. Мета останнього – зробити цивілізацію ХХІ століття інформаційним суспільством. Концепція такого суспільства стає своєрідним новим етапом розвитку теорії постіндустріального суспільства. Американський соціолог і публіцист Деніел Белл зазначає: “революція в організації та обробці інформації й знання, у якій центральну роль грає комп'ютер, розвивається в контексті того, що я назвав постіндустріальним суспільством” [1, с. 11].

Протягом останніх років державна політика України направлена на створення сприятливих умов для розвитку повноцінного інформаційного суспільства та інформаційних технологій. Наразі продовжується робота по вдосконаленню законодавства країни з метою стимулювання галузі інформаційних технологій. Так 25 грудня 2012 року на підставі Постанови Верховної Ради України № 11–VII “Про комітети Верховної Ради України сьомого скликання” вперше було утворено комітет з питань інформатизації та інформаційних технологій, що став першим етапом на шляху до формування національного законодавства у цій сфері. Голова комітету Валерій Омельченко зазначив, що розвиток інформатизації та інформаційного суспільства є одним з національних пріоритетів і розглядається як загальнонаціональна задача [4].

Розвиток інформаційного суспільства та інформаційно–комунікаційних технологій віднесено також до стратегічних напрямків, визначених Президентом України. Сама ж стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні була затверджена розпорядженням Кабінетом Міністрів України 15 травня 2013 року. Вона визначає мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи і механізм реалізації цієї стратегії з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку держави в перспективі до 2020 року. Метою проекту є формування сприятливих умов для розбудови інформаційного суспільства, соціально–економічного, політичного і культурного розвитку країни з ринковою економікою, забезпечення конкурентоспроможності України, удосконалення системи державного управління на основі використання інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) [14].

Згідно зі звітом “Вимірювання інформаційного суспільства” Міжнародного Союзу Електрозв'язку (МСЕ) ООН за 2013 рік – Україна займає 68 місце зі 157 за рівнем розвитку ІКТ. Індекс ІКТ зале-

жить від трьох груп показників. Перша група – доступ до інформаційно–комунікаційних технологій (кількість фіксованих телефонів на 100 сімей, мобільні телефони на 100 жителів, смість зовнішніх каналів на 1 користувача інтернету, кількість комп'ютерів на 100 чоловік, кількість інтернет–користувачів на 100 осіб). Друга група – використання ІКТ (кількість індивідуальних комп'ютерів, фіксований широкосмугвий доступ на 100 жителів, мобільний широкосмугвий доступ на 100 жителів), і третя – навички використання ІКТ [13].

Впровадження інформаційних технологій впливає на суспільно–історичний розвиток людства, змінюючи спосіб і якість життя в суспільстві, оскільки потребує від людей нових умінь та зміну типу мислення. Трансформуючи життя кожної людини і суспільства в цілому, інформатизація сприяє оновленню відносин між людьми та способів поширення та доступу до інформації. Таким чином відокремлення інформаційних технологій із загального світоглядного й культурологічного контексту неє можливим, оскільки вони глибоко проникли в життя людей і вже не виступають явищем суто технічним.

У свою чергу Церква продовжує адаптуватися до сучасного інформатизованого світу, координуючи свою інформаційну роботу та активно використовуючи наявні можливості в сфері інформаційних технологій. Так рішенням Священного Синоду УПЦ від 28 грудня 2004 року було створено Синодальний відділ “Місія духовної просвіти” (Журнал засідання Священного Синоду (в подальшому Журнал) № 69) засідання Священного Синоду Української Православної Церкви, який рішенням Священного Синоду від 9 липня 2009 року було перейменовано на Синодальний інформаційно–просвітницький відділ (СІПВ) УПЦ (Журнал № 33). Ще одним рішенням від 23 вересня 2008 протоієрей Григорій Коваленко був призначений головою цього відділу. В грудні 2009 року на засіданні Священного Синоду Руської Православної Церкви (РПЦ) було прийнято низку рішень щодо інформаційної діяльності РПЦ у цілому, а УПЦ, як самокерована частина РПЦ, продовжила діяльність у цьому напрямку. Як результат, склад і компетенцію СІПВ УПЦ визначено рішеннями Священного Синоду УПЦ від 18 квітня 2008 (Журнал № 7) та 26 лютого 2010 (Журнал № 13) та прес–секретарем Предстоятеля УПЦ. Відповідно, перед Синодальним інформаційно–просвітницьким відділом було поставлено ряд завдань, які набувають нових прочитань і засобів реалізації в сучасному інформаційному суспільстві, а саме координація інформаційно–просвітницької діяльності УПЦ, реалізація загальноцерковних та загальноукраїнських інформаційних та просвітницьких проектів, інформування суспільства про новини та життя УПЦ, служіння Предстоятеля та точку зору Священноначалія з важливих та суспільно значущих питань [8].

Сьогодні Синодальний інформаційно–просвітницький відділ УПЦ під керівництвом протоієрея Георгія Коваленка виконує низку вагомих завдань, тоді як успішна їх реалізація проходить завдяки здійсненню низки загальноцерковних та загальноукраїнських інформаційних проектів УПЦ. Отож ключові спрямування діяльності відділу

представлені роботою прес–служби Предстоятеля, випуском друкованих ЗМІ, теле– та радіопроєктами, роботою зі світськими ЗМІ, інтернет–проєктами.

Перший напрямок – прес–служба УПЦ, що була створена з благословення Блаженнішого Митрополита Володимира в липні 2001 року. Статут прес–служби затверджено Предстоятелем УПЦ, який безпосередньо керує нею. Прес–служба УПЦ не тільки сама створює і поширює інформаційні матеріали, коментує події, викладає позицію Церкви, виступає з заявами та спростуваннями, а й постійно консультує вітчизняні та зарубіжні газети і телеканали, допомагає їм в організації інтерв'ю з Предстоятелем Церкви, єпископами та священниками УПЦ, сприяє у підготовці матеріалів. На наш погляд, причина тут полягає у тому, що на сучасному етапі розвитку суспільства з'являється необхідність у наявності та функціонуванні офіційного представництва Церкви, можливості встановлювати контакт та вести діалог.

Наступний напрямок це періодичні видання. На виконання рішення Священного Синоду УПЦ (Журнал № 13 від 26 лютого 2010 р.) з благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Володимира, у рамках СІПВ УПЦ було створено Координаційну раду відділу, котра розглянула та затвердила перелік ЗМІ, рекомендованих для загальноцерковного поширення. Станом на 1 грудня 2013 р. до цього переліку входить 16 видань українською та російською мовами – газети “Начало” (рос. мовою) та “Церковна Православна газета”, журнали “Академічний літописець” (рос. мовою), “Богдан”, “Віра і честь”, “Живий роднік” (рос. мовою), “Капельки” (рос. мовою), “Отрок UA” (рос. мовою), “Православний вісник”, “Православ'є і медицина” (рос. мовою), “Радість моя” (рос. мовою), “Самарянка” (рос. мовою), “Труди КДА” (рос. мовою), “Фамілія” (рос. мовою), “Фома в Україні”, “Шишкин ліс” (рос. мовою). Ще 7 одиниць перебувають в статусі “кандидатів до рекомендації” для загальноцерковного поширення.

Кожне з вищезазначених видань має свою періодичність виходу, коло питань, що висвітлюються, деякі з них мають двомовні версії та електронні варіанти випусків в мережі інтернет.

На сайті СІПВ УПЦ та Фестивалю ЗМІ православних у 2010 р. було створено каталог православних ЗМІ. На сьогодні це найбільш повний перелік усіх наявних в УПЦ медіаресурсів, структурований за типом видання, статусом (офіційне–неофіційне), приналежністю до єпархії тощо [16].

Третій напрямок роботи відділу – телепроєкти. В телепросторі представлено 15 єпархій УПЦ, мають місце 34 телепрограми, є доступ до 11 відеоканалів на YouTube, до 1 інтернет–журналу, працює 4 виробничі телестудії. Повний перелік телепроєктів можна знайти в каталозі на сайті “Фестиваль ЗМІ православних” [16]. В програмах у прямому ефірі та в записі звучать тематичні дискусії за участю духовенства, місіонерські та духовно–просвітницькі бесіди, озвучують новини, проводять прямі трансляції богослужінь. Таким чином, робота УПЦ достатньо широко представлена на українському телебаченні.

Ще одним напрямком діяльності Синодального інформаційно–просвітницького відділу УПЦ є

радіопроекти. Станом на 2012 рік функціонувало 6 загальнонаціональних проєктів (ефір Першого Національного каналу Українського радіо та радіо Ера FM) – “Православ'є в Україні”, “Православний світ”, “В просторі буття”, “Про головне”, “Православний Календар”, “В духовному вимірі” та 10 регіональних проєктів – Херсонська єпархія – “Недільна проповідь” та “Роздуми на духовну тему”, Волинська єпархія – “Духовні орієнтири” та “Православне слово”, Мукачівська та Ужгородська єпархія “Джерела духовності”, Глухівська і Конотопська єпархія “Дорога до храму”, Сарненсько-Поліська єпархія “Православне паломництво”, Донецька єпархія “З вірою в душі”, Джанкойська єпархія “Духовна сторінка”, Хмельницька єпархія “Святий День”. Ці програми також включають новини, духовно-просвітницькі бесіди, спілкування в прямому ефірі з представниками духовенства та відповіді на питання слухачів, прямі радіотрансляції богослужінь.

П'ятим напрямком роботи СІПВ УПЦ виступає робота зі світськими ЗМІ. Співпраця йде в контексті систематичного висвітлення поточних церковних подій на шпальтах друкованих та електронних видань, участь у прямих ефірах телеканалів і радіостанцій; організація і проведення прес-турів, прес-конференцій, участь духовенства у круглих столах; постійного (щоденного) надання телеканалам, радіостанціям, інформагенціям, газетам, журналам та інтернет-ресурсам інформації та відповідей на питання журналістів, а також коментарів щодо подій церковного та суспільного життя; проведення інформаційних кампаній під час найбільш значущих подій у житті УПЦ, церковних свят, постів, перебування в Україні святих тощо.

Невід'ємною складовою життя Церкви стала її діяльність в інтернет-просторі. Реалізація великої кількості проєктів і представляє останній, шостий напрямок, котрий найбільш яскраво засвідчує факт реагування Церкви на виклики сучасності.

Оформлення інформаційної інтернет-підтримки УПЦ розпочалося 11 березня 1998 року, коли була відкрита перша офіційна українська православна сторінка “Православ'є в Україні” (сьогодні це офіційний сайт УПЦ [7] та інтернет-портал “Православ'є в Україні”). Загальна кількість православних ресурсів збільшується з кожним роком і на кінець 2012 року становила 349 одиниць (2011 р. – 250; 2010 р. – 230; 2009 р. – 170; 2008 р. – 100). Свої інтернет-сайти мають більшість єпархій УПЦ, а за відсутності окремого сайту – єпархія має стрічку новин, що відображається у розділі “Новини єпархій” офіційного сайту.

Відповідно до звітів Синодального відділу, до десяти найбільш відвідуваних, з-поміж понад 1000 українських релігійних ресурсів, за даними лічильника Вігміт, стабільно входять офіційний сайт УПЦ [7], інформаційний портал “Православ'є в Україні” [10], а також офіційний сайт Києво-Печерської Лаври [12].

Офіційний сайт УПЦ [7] визначається найоперативнішим першоджерелом офіційної інформації про життя та діяльність Церкви. Щодня оновлюється стрічка новин про Архіпастирське служіння Предстоятеля УПЦ (події, візити, зустрічі, послання, звернення, проповіді), діяльність Синодаль-

них відділів, вікарних архієреїв та важливі події в житті єпархій. Тут публікуються журнали засідань Священного Синоду УПЦ та його звернення, інші офіційні документи, наявна біографія архієреїв УПЦ на платформі Міжнародної електронної бібліотеки “Вікіпедія”. У співпраці з канцелярією Київської митрополії, Синодальними відділами та єпархіяльними управліннями, на сайті постійно оновлюється довідкова інформація УПЦ. Тобто головна сторінка УПЦ виступає найавторитетнішим і найбільш популярним джерелом серед користувачів. У зв'язку з цим продовжується робота по вдосконаленню ресурсу, зокрема, з 2012 р. на сайті з'явилася стрічка новин з офіційних єпархіяльних сайтів, що збирається автоматично, а також стрічка новин з офіційного сайту Руської Православної Церкви [11]. Таким чином наявна можливість зручного переходу на єпархіяльні сайти у разі зацікавлення конкретною новиною. Це значно полегшує доступ до інформації та розширює коло проінформованих про наявність “дочірнього” ресурсу та можливість його відвідання без посередництва головного сайту.

В свою чергу інтернет-портал “Православ'є в Україні” [10] з кожним роком збільшує кількість сторінок власних матеріалів. Ресурс активно висвітлює події з життя УПЦ, оновлює стрічку новин, публікацій, анонсів, а також ретранслює новини з єпархіяльних сайтів. Також тут наявна можливість підписатися на щоденне отримання новин на власну електронну пошту. Статистичні дані щодо його відвідуваності (постійне збільшення кількості переглядів) говорять про розширення кола зацікавлених в надаваній ним інформації.

Візуальний ряд в мережі інтернет доповнюється роботою сайту “Фотолітопис УПЦ”, що має на меті висвітлити події православного світу в Україні фотографіях. Зацікавлює розміщення фотоматеріалів за календарем та за категоріями. СІПВ вивчає коло інтересів користувачів і відмічає збільшення кількості відвідувань цього ресурсу з кожним роком.

Ще один важливий ресурс, напрямки діяльності якого було проаналізовано вище, – сайт Синодального інформаційно-просвітницького відділу [8]. Він містить інформацію про історію створення відділу, звіти про роботу, новини, публікації, інтерв'ю і т.д. Саме тут у вільному доступі знаходяться випуски телепрограми “Православний вісник”, що визнається традиційним літописом життя Церкви, інтерв'ю з головою відділу та його коментарі у блозі – “неофіційні думки офіційного спікера УПЦ”.

За останні роки в Україні мережа Facebook стала користуватися великою популярністю як серед молоді, так і серед більш зрілої категорії населення – різноманітні фірми, організації, університети і навіть музичні групи мають свої сторінки. УПЦ не стала виключенням і в 2012 році на сайті було відкрито офіційне представництво зі смугою новин з офіційного сайту УПЦ [15] під назвою “Українська Православна Церква”. 20 березня 2013 року, завдяки інформаційній підтримці Церкви, офіційний сайт Української Православної Церкви відкрив стрічки новин в Twitter під назвою “Офсайт УПЦ” [9].

Відслідковуючи тенденції сучасного розвитку суспільства використовуючи можливості новітніх інформаційних технологій, УПЦ йде в ногу з часом, та

завдяки злагодженій роботі Синодального інформаційно-просвітницького відділу, дає змогу своїм віруючим та і всьому населенню, за бажанням, слідкувати за подіями, новинами та роботою Церкви в цілому.

Порівнюючи звіти Синодального інформаційно-просвітницького відділу УПЦ за останні декілька років варто наголосити на вдосконаленні умов доступу до актуальної інформації, швидкості розміщення новин та розширення можливостей відповідних інтернет-ресурсів. Зацікавлений в збільшенні читачів, відділ відслідковує які новини привертають найбільшу увагу користувачів мережі, серед них – інформація про перебування в Україні різних християнських святинь – ікони-плащаниці Божої Матері з Єрусалима, чудотворних ікон, мощей святих з різних куточків світу, Дарів волхвів з Афону та стан здоров'я Предстоятеля УПЦ.

Завдяки новітнім інформаційним технологіям у людей, котрі не мають можливості відвідувати богослужіння з'являється доступ до прямих теле- та радіотрансляцій богослужінь. "Офіційних" церковних місць для сповіді у мережі інтернет немає, адже відкриття своїх гріхів і насамперед їхнє відпущення священником належить до семи священних таїнств, які символізують зустріч з Богом. Натомість з'являється можливість поспілкуватися з представником духовництва – задати питання та швидко отримати на них відповідь. Отож можливість віртуально бути присутнім на службі не виключає необхідності православному віруючому відвідувати храм, але таким чином створюються умови для певної "мобільності та доступності" церковного життя в рамках дозволеного Церквою.

Самі ж представники Церкви звертають увагу на те, що з моменту появи офіційної сторінки в мережі інтернет та поступового збільшення кількості православних електронних ресурсів, з'явилась можливість вести конструктивний діалог, розширювати коло його учасників. Усі матеріали, що публікуються на офіційних сайтах, відповідають офіційним документам, але не можуть бути використані в їх якості з метою оскарження, передруку в пресі або для інших, у тому числі юридичних дій.

Отже, в процесі взаємодії, спілкування, передачі та обміну інформацією між духовенством та віруючими, Церква знаходить новий шлях поширення православних ідей до своїх сучасників через ефективну діяльність інформаційно-просвітницького відділу та використання інформаційних технологій.

Як зазначив Предстоятель УПЦ Митрополит Київський і всієї України Володимир "...Всі проекти УПЦ мають свою цільову аудиторію, вирішують власні місіонерські завдання, орієнтовані на особливу методику ведення місії та об'єднані єдиним духовним завданням: сприяти воцерковленню сучасної людини, культури і суспільства" [5].

Таким чином, основними напрямками інформаційно-просвітницької діяльності УПЦ є робота прес-служби, успішна реалізація теле- та радіопроектів, робота зі світськими ЗМІ та інтернет-проекти. Останній напрямок представлений цілою палітрою православних сайтів, найавторитетнішими з яких виступають офіційний сайт УПЦ, інтернет-портал "Православ'є в

Україні", проект "Фотолітопис", інтернет-сайт СІПВ та "Фестиваль ЗМІ православних", сторінки в соціальних мережах. В той час, коли державна політика України націлена на розбудову інформаційного суспільства, підвищення ролі інформації та удосконалення способів її отримання, Церква демонструє значну зацікавленість у цих процесах і активно використовує інформаційних технологій в своїй діяльності.

У перспективі подальших досліджень доцільно проаналізувати сутність та зміст соціальної діяльності, висвітлені у засобах масової інформації, що використовуються УПЦ.

Список використаних джерел

1. Грицунов О. В. [Текст] Інформаційні системи та технології: навч. посіб. для студентів за напрямом підготовки "Транспортні технології" / О. В. Грицунов; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 222 с.
2. Єленський В. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття [Текст] / В. Єленський. – Л.: Вид-во Українського католицького ун-ту, 2013. – 504 с.
3. Здіорук С. І. [Текст] Суспільно-релігійні відносини: виклики України ХХІ ст.: монографія. – К.: Знання України, 2005. – 552 с.
4. Комітет з питань інформатизації та інформаційних технологій розглянув питання щодо підготовки до парламентських слухань на тему: "Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
5. Митрополит Володимир. Завдання православної богослов'я в Україні на сучасному етапі [Текст] // Філософська думка: Спецвипуск Sententiae III "Християнська теологія і сучасна філософія". – Вінниця, 2013. – 278 с.
6. Офіційна мережа сайтів Української Православної Церкви [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://church.ua/>. – Назва з екрану.
7. Офіційний веб-сайт Української Православної Церкви [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://orthodox.org.ua/>. – Назва з екрану.
8. Офіційний сайт синодального відділу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://info.church.ua/>. – Назва з екрану.
9. Офсайт УПЦ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://twitter.com/ukrorthochurch>. – Назва з екрану.
10. Православ'є в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://orthodoxy.org.ua/>. – Назва з екрану.
11. Русская Православная Церковь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.patriarchia.ru/>. – Названня с екрана.
12. Святая Успенская Киево-Печерская Лавра [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lavra.ua/>. – Название с экрана.
13. Семиноженко В.: Завдяки державній підтримці Україна поліщила свій рейтинг за рівнем розвитку ІКТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246752841. – Назва з екрану.
14. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%8>. – Назва з екрану.
15. Українська православна церква [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/Church.ua>. – Назва з екрану.
16. Фестиваль ЗМІ православних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://festZMI.org>. – Назва з екрану.
17. Фотолітопис [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fotolitopys.in.ua/>. – Назва з екрану.

References

1. Grycunov O. V. [Text] Informaciyni systemy ta tehnologii: navch. posib. dlya studentiv za napryamkom pidgotovky "Transportni tehnologii" / O. V. Grycunov; Hark. nac. akad. misk. gosp-va. – H.: HNAMEG, 2010. – 222 s.
2. Elenskiy V. Velyke povernennya: religiya u globalniy polityci ta mjinarodnyh vidnosynah kincyа ХХ – pochatku ХХІ stolittya [Text] / V. Elenskiy. – L.: Vyd-vo Ukrainского katolyckogo un-tu, 2013. – 504 s.
3. Zdiорuk S. I. [Text] Suspilno-religiyni vidnosyny: vyklyky Ukraini ХХІ st.: Monografiya. – K.: Znannya Ukrainy, 2005. – 552 s.

4. Komitet z pytan informatyzacji ta informacyjnych technologii rozglyanu pytannya shchodo pidgotovky do parlamentskykh sluhan na temu: "Zakonodavche zabezpechennya rozvytku informacynogo suspilstva v Ukraini" [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://iportal.rada.gov.ua>. – Nazva z ekranu.

5. Mytropolyt Volodymyr, Zavdannya pravoslavnoho bogoslovyia v Ukraini na suchasnomu etapi [Text] // Filozofska dumka: Specvypusk Sentetiae III "Hrystyaska teologiya i suchasna filozofia". – Vinnytsya, 2013. – 278 s.

6. Oficiyna mereja saitiv Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://church.ua/>. – Nazva z ekranu.

7. Oficiynyy web-sait Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://orthodox.org.ua/>. – Nazva z ekranu.

8. Oficiynyy sait synodalnogo viddilu [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://info.church.ua/>. – Nazva z ekranu.

9. Ofsait UPC [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <https://twitter.com/ukrorthochurch>. – Nazva z ekranu.

10. Pravoslavie v Ukraini [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://orthodoxy.org.ua/>. – Nazva z ekranu.

11. Russkaya Pravoslavnaya Tserkov [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://www.patriarchia.ru/>. – Nazva z ekranu.

12. Svyataya Uspenskaya Kyevo-Pecherskaya Lavra [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://lavra.ua/>. – Nazva z ekranu.

13. Semynojenko V.: Zavdyaky derjavnyi pidtrymci Ukraina polipshyla sviy reityng za rivnem rozvytku IKT [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246752841. – Nazva z ekranu.

14. Strategiya rozvytku informacynogo suspilstva v Ukraini [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%8>. – Nazva z ekranu.

15. Ukrainka pravoslavna tserkva [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <https://www.facebook.com/Church.ua>. – Nazva z ekranu.

16. Festyval ZMI pravoslavnyh [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://festZMI.org>. – Nazva z ekranu.

17. Fotolotopys [Elektronnyy resurs]. – Rejym dostupu : <http://fotolotopys.in.ua/>. – Nazva z ekranu.

Zadoianchuk O. O., *Postgraduate of Religion study Department of Philosophical faculty, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), zadoianchuk@gmail.com*

Information and education activities of Ukrainian Orthodox Church

The article highlights the gradual transition of Ukraine to the information society and active response of the Ukrainian Orthodox Church to the process is marked. The author analyzes the activities of the Synodal Information Department of the Ukrainian Orthodox Church in terms of adaptation to the modern information society. Key areas of the department activity are considered, significant attention given to the analysis of information activities of the Ukrainian Orthodox Church in the internet (the most authoritative resources on the Internet are characterized). As a result of the study the author concludes that in the context of the state policy of Ukraine aimed at the development of the information society, the Ukrainian Orthodox Church demonstrates significant interest in enhancing the role of information and ways to improve its receipt.

Keywords: *information society, educational activities, Orthodoxy.*

Zadoianchuk O. A., *аспирантка кафедри релігієзнавства філософського факультета, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), zadoianchuk@gmail.com*

Информационно-просветительская деятельность Украинской Православной Церкви

Освещается постепенный переход Украины к информационному обществу и отмечается активное реагирование на этот процесс Украинской Православной Церкви. Автор анализирует направления работы Синодального информационно – просветительского отдела Украинской Православной Церкви в условиях адаптации к современному информационному обществу. Рассматриваются ключевые направления деятельности отдела, значительное внимание уделено анализу информационной деятельности Украинской Православной Церкви в интернете – пространстве характеризуются наиболее авторитетные ресурсы в сети Интернет). В результате проведенного исследования автор делает вывод, что в контексте осуществления государственной политики Украины, направленной на развитие информационного общества, Украинская Православная Церковь демонстрирует значительную заинтересованность в повышении роли информации и совершенствовании способов ее получения.

Ключевые слова: *информационное общество, просветительская деятельность, православие.*

* * *

УДК 12

Калужская Е. В.

кандидат философских наук, доцент кафедры социальной философии, теологии и религиоведения, Российский Государственный социальный университет (Россия, Москва), kaluzhskaya_lena@mail.ru

“РЕЛИГИОЗНОСТЬ” СЕКТАНТСТВА В ЭПОХУ ПОСТМОДЕРНА

Анализируется современная религиозность. В качестве теоретико-методологической основы применяется концепция постмодернизма. Изложены основные принципы постмодернизма и предпринята попытка определить, как они проявляются в сфере реального бытия в целом и в реальной религиозной жизни в частности. Дается характеристика особенностям общества эпохи постмодерна и присущей ей религиозности. Выделяется отличительная черта современной религиозности – внутренняя секуляризация, приводящая к появлению чисто постмодернистского феномена квазирелигиозности. В качестве основной формы постмодернистской религиозности рассматриваются глобальные секты (как религиозные, так и квазирелигиозные). Обосновывается тезис о том, что современные глобальные секты есть своеобразный аналог транснациональных корпораций в сфере религии.

Ключевые слова: *модернизм, постмодернизм, религиозность, секуляризация, глобальные секты.*

(статья друкється мовою оригіналу)

Современное сектантство является ведущей формой существования религиозного сознания и деятельности в мире, постепенно перехватывающей пальму первенства у традиционных религий. Можно сказать, что современное сектантство становится мейнстримом современной религиозной жизни. Специфичность современной эпохи, часто характеризующаяся как эпоха постмодерна, выражают, на наш взгляд, глобальные секты.

Сформулируем общефилософскую гипотезу: современную актуальную мировую ситуацию можно определить как ситуацию постмодерна, признаки которой адекватно рефлексированы концепцией постмодернизма. Доказательство того, что современная эпоха является эпохой постмодерна посвящено немало исследований. Настоящая статья направлена на рассмотрение данного тезиса с т. з. религиозной жизни, т. е. путем, ведущим к этому тезису, нами выбран путь рассмотрения современной религиозной ситуации.

Интенсификация (качественный и количественный рост) религиозного сектантства есть частное проявление эпохи постмодерна и рассматривается нами как постмодернистская ситуация в религиозной сфере современного мира.

С нашей т. з. дихотомии модерн/постмодерн в целом и целом соответствует дихотомия традиционные религии/современное сектантство. Термины “религиозный модернизм” и “религиозный постмодернизм” уже введены в научный оборот и достаточно разработаны в российском религиоведении и обществознании. Наиболее глубоко, с нашей точки зрения, их разработал А. С. Ваторопин, давший следующие определения: “религиозный модернизм – это парадигмальное понятие, которое устанавливает взаимосвязь, характер взаимодействия между религией как целостной динамичной духовно-социальной подсистемой и обществом как социальной системой, находящейся в процессе модернизации” [2, с. 85]. Ключевым словом здесь является “модернизация”. Но вместе с тем, автор разграничивает понятия “модернизация религии” и “религиозный модернизм” и под первым понимает процессы, связанные с изменением внутреннего содержания религии, а религиозный модернизм – более широкий социокультурный